

๑๒๐ ปี
ชาตกาล
พุทธทาสภิกขุ

คำสอนของ หลวงปู่

หยุดแสวงหา ไม่มีสิ่งใดให้ยึดถือ

พุทธทาสภิกขุ

คำสอนของ ฮวงโป

คลิกสั่งซื้อได้ที่นี้

@booktime

พุทธศาสนิก
แปด

คำอนุโมทนา

ตามที่มีพุทธบริษัทกลุ่มหนึ่ง ได้จัดพิมพ์หนังสือสวดไปพากย์ภาษาไทยขึ้นอีก ในครั้งนี้ อาตมามีความรู้สึกยินดี และอนุโมทนาด้วยเป็นอย่างสูง. หนังสือสวดไปตามความรู้สึกของอาตมา เป็นหนังสือในความสุขยอดของพุทธศาสนา อย่างเช่น ซึ่งสมควรจะเป็นที่รู้จักกันแพร่หลายในประเทศไทยเพื่อความก้าวหน้าของพุทธบริษัทในประเทศไทย นั่นเอง. ตลอดเวลาที่พุทธศาสนาอย่างเช่นยังไม่เป็นที่รู้จักหรือเข้าใจกันในประเทศไทยอยู่เพียงใด พุทธบริษัทไทย ก็จักได้ชื่อว่าย่ำแย่ล้าหลังอยู่ตราบนั้น. ดังนั้น การพิมพ์หนังสือเล่มนี้ขึ้นให้แพร่หลาย ย่อมเป็นสิ่งที่น่าอนุโมนายิ่งนัก.

พุทธศาสนาอย่างเช่นนี้ ยังเป็นที่เข้าใจผิดกันอยู่มากในหมู่ชนชาวไทย, พอพูดถึงคำว่า เช่น บางท่านก็ร้องว่า เป็นเรื่องของเจ๊กป่าที่ที่เล่นกลชนิดหนึ่งหรือไม่ ถูกแล้ว! ถ้าจะเกณฑ์ให้เป็นเรื่องชนิดเจ๊กป่าที่ก็ได้เหมือนกัน แต่เป็นเรื่อง “ปาที่ทางวิญญาณ” คือทำให้คนเข้าถึงธรรมได้อย่างประหลาดเกินคาดฝัน, แล้วก็ยังมีคนพวกหนึ่งว่า เช่น คือมหายานที่บูชาอัมิตาภะโพธิสัตว์ และตารา, ซึ่งนับว่าเป็นคำกล่าวที่น่าขบขันอย่างยิ่ง, เพราะว่าพวกเช่นนั้น คือพวกที่คอยหัวเราะเยาะพวกที่เอาแต่จะนั่งไหว้อัมิตาภะโพธิสัตว์ และตารา นั่นเอง และโดยเนื้อแท้แล้ว ไม่ควรนับเอาภิกษุเช่น

ว่าเป็นพวกมหายาน โดยเหตุที่ว่าวิธีของเซ็นนั้นไม่ได้เป็นของที่ทำให้ง่ายขึ้นสำหรับคนทั่วไปทุกคน เหมือนการนั่งบูชาอมิตาภะและโพธิสัตว์ตามแบบของมหายานนั้นเลย. ถ้าหากจะเกณฑ์หรือบังคับให้พวกเซ็นมีอมิตาภะกับเขาบ้างแล้วไซ้ มันก็ต้องได้แก่ “จิตเดิมแท้” ตามแบบของเว่ยหล่าง, หรือ “ความว่าง” ตามแบบของฮวงโปนั่นเอง แล้วจะมานั่งบูชาหรืออ่อนน้อมกันได้อย่างไร และเป็นมหายานหรือยานใหญ่ที่สามารถชนคนโง่ทั้งโลกไปได้ อย่างไรก็ตาม. นอกจากนี้ ยังมีผู้เข้าใจผิด กล่าวหาณิกายเซ็นอย่างนั้นอย่างนี้ โดยว่าเขาเองตามชอบใจอีกหลายอย่าง ซึ่งไม่อาจนำมากล่าวในที่นี้ให้หมดสิ้นได้ และไม่จำเป็นที่จะต้องนำมากล่าวด้วย.

การที่จะมีผู้ใด หยิบเอาหนังสือเรื่องเซ็นเล่มแรกที่ตนมีขึ้นมาอ่าน และเขียนสอนผู้อื่นในเรื่องเซ็นพร้อมกันไปเลยนั้น เป็นสิ่งที่น่าหัวและไม่พึงกระทำ เพราะเป็นอันตรายอย่างยิ่ง. ที่ว่าน่าหัวนั้น มันเหมือนกับคนไทยทำขนมจีน (ชนิดขนมจีนน้ำยา หรือขนมจีนแกงไก่ ก็ตาม) ขึ้นแล้ว นำไปให้คนจีนรับประทาน โดยบอกว่านี่มันขนมจีน ท่านต้องชอบใจและต้องกิน, แล้วคนจีนจะรู้สึกอย่างไร ท่านลองคิดดู. หรือแม้แต่ว่าจะเอาขนมจีนนี้ไปให้ฝรั่งรับประทาน และบอกว่านี่เป็นของจีน แล้วขอให้เขารับรองให้ฐานะเป็นของจีน, ฝรั่งก็จะลั่นหัวหรืออาจถึงกับตำเภาก็เป็นได้. ที่ว่าเป็นอันตรายนั้น ก็เพราะว่าการกระทำเช่นนั้น เป็นการทำลายนิกายเซ็นอย่างร้ายแรง และพลอยทำให้ผู้ที่หลงเชื่อได้รับความเสียหายหรือเสียเวลา ด้วยการเอาคำอธิบายตามใจชอบนี้ไปเผยแพร่กันต่อๆ ไป จนกระทั่งมีคนเป็นบ้าเพราะ “เซ็น” เข้าสักวันหนึ่งในที่สุด. ดังนั้น อาตมามีความเห็นว่ ในปัจจุบันนี้ พุทธบริษัทชาวไทย เราควรพยายามอ่าน *ตัวบทเดิม* ของเซ็น เช่น *เว่ยหล่าง* หรือ *ฮวงโป* เป็นต้นกันไปพลางก่อน จะเป็นการปลอดภัยกว่า. และโดยเหตุที่พุทธบริษัทไทยเรามีความรู้เรื่องอนัตตา, สุนฺญตา, เป็นต้นทุนอยู่แล้วมากพอที่จะเข้าใจเรื่อง

เซ็นได้ไม่ยากนัก เพราะมันผิดกันแต่วิธีพูดเท่านั้น, ด้วยเหตุนี้เองการที่มีการพิมพ์หนังสือเรื่องฮวงโปขึ้นอีกในครั้งนี้นับว่าเป็นสิ่งที่น่ายินดี.

พวกเราเถรวาทในเมืองไทย เมื่ออ่านฮวงโปเข้า ก็จะถูกว่า เช่นนี้คือ **“พวกที่สูญเสียตาขึ้นสมอง”** ดูอะไรมันว่างไปหมด และไม่มีอะไรนอกจากความว่าง, ธรรมะก็ว่าง, คนที่เข้าถึงธรรมะก็ว่าง, ผลของการถึงธรรมะก็คือว่างอีกนั่นเอง, เลยไม่ต้องได้หรือมีอะไรกันเลย น่าเสียสั้ยนัก. และยิ่งกว่านั้นก็ยังถือว่า อะไร ๆ ที่กำลังค้นหากันนั้น มันมีอยู่ที่หน้าผากของผู้ที่ไม่เคยส่องกระจกนั่นเอง รวมทั้งสิ่งที่เรียกกันว่านิพพานนั้นด้วย, ไม่ต้องบำเพ็ญตบะอะไรให้ลำบาก เพียงแต่คำหาเหตุที่หน้าผากก็แล้วกัน. การกล่าวเช่นนี้ไม่ถึงใจผู้ที่ต้องการทำบุญมาก ๆ เพื่อไปสวรรค์ หรือทำวิปัสสนามาก ๆ เพื่อบรรลุมรรคผลนิพพาน. แต่ถึงอย่างนั้น เซ็นนี่ก็ยังมีโฆษณาอยู่นั่นเอง เพราะชนสัตว์ข้ามฝั่งไปได้น้อยกว่าพวกหินยานหรือเถรวาทเสียอีก.

เมื่อเซ็นไม่ใช่ทั้งเถรวาทและมหายานเช่นนี้แล้ว ควรจะเรียกเซ็นว่าอะไรเล่า? อาตมาเห็นว่า ไม่ควรจะเรียกว่าอะไรนอกจาก “เซ็น” ตามสำเนียงญี่ปุ่น, หรือ “ฉาน” ตามสำเนียงจีน, หรือ “ชฺยาน” ตามสำเนียงสันสกฤต เป็นต้น. หรือถ้าจะถือตามหลักของฮวงโปแล้วก็ควรจะต้องว่า **มันว่างไปจนไม่มีชื่อที่จะเรียกว่าอะไรเสียมากกว่า** มันคือ **ว่างจากความว่าง** อีกต่อหนึ่ง, เราจึงต้อง **หุบปากแบบวิมลเกียรติ** กันอีกครั้งหนึ่ง จึงจะเป็นการถูกต้อง.

เซ็นไม่ใช่ของสำหรับพวกปัญญาชนที่ยิ่งรู้มากยิ่งยากนาน, ดังนั้นเขาจึงมีเรื่องล้อไว้ว่า การใช้ปัญญาเพื่อเข้าถึงเซ็นนั้น เหมือนกับพยายามจับปลาตุกด้วยลูกน้ำเต้าที่กลม ๆ เกลี้ยง ๆ ลื่น ๆ, แทนที่จะจับด้วยเครื่องมือที่ทำให้เฉพา. อาจจะมีคนถามขึ้นว่า ถ้าดังนั้นมันเป็นของสำหรับคนโง่หรือ? ควร

จะตอบว่า มันเป็นเรื่องสำหรับคนที่ **จิตว่างจากปัญญาและความเียง ด้วยกันทั้งสองอย่าง** เท่านั้นเอง, และไม่ต้องไปจับอะไรที่ไหน เพราะมันโสดในช่วงอยู่ที่หน้าผากแล้วตลอดกาล, เพียงแต่จะมองเห็นมันเสียสักหน่อยไม่ได้เชี่ยวชาญหรือ

แม้คำว่า “เซ็น” (ซึ่งมาจากคำว่า “ชฺยาน”) จะแปลว่า “ฟัง” ก็มีได้หมายถึงการฟังอารมณ์เพื่อให้เกิดสมาธิตามแบบสมณะ, และยิ่งแถมจะไม่ใช้การฟังลักษณะเพื่อให้เกิดญาณตามแบบวิปัสสนาด้วยซ้ำไป, ทั้งนี้เพราะต้องการเพียงให้จิต **เข้าถึงตัวธรรมชาติตามธรรมชาติเดิมของมัน** เท่านั้น แล้วเรื่องก็จบกัน โดยที่จิตชนิดนั้นจะหยุด จะว่าง จะสงบ จะไม่มีทุกข์ จะอะไรอื่นๆทุกอย่างตามธรรมชาติเดิมของมัน. ดังนั้นการฟังในแบบนี้จึงเป็นเพียง **การแทรกตัวเข้าไปในธรรมชาติ ตามวิธีของธรรมชาติล้วน ๆ โดยความช่วยเหลือหรือบันดาลของธรรมชาติ** ซึ่งไม่ใช่ปัญญาของมนุษย์ที่แสนจะเพ้อเจ้อนั้นแต่อย่างใดเลย. **เลิกเป็นคนเียงและคนฉลาดเสีย** เท่านั้น แล้ว “เซ็น” ก็จะไม่โผล่ออกมาเองจากหน้าผากของผู้นั้น. ธรรมชาติอันบริสุทธิ์หรือแท้จริงนั้นไม่เป็นคนเียงหรือฉลาด, เช่นเดียวกับความว่างนั้นเหมือนกัน, แม้ผู้บรรลุธรรมนี้แล้วก็ไม่รู้สึกตัวว่าเป็นคนเียงหรือคนฉลาดเลย. เขาไม่ได้รู้สึกว่าเป็นอะไรหรือมีอะไร นอกจากความว่างเพียงสิ่งเดียวที่ปรากฏอยู่อย่างเป็นอนันตกาล จนเรียกได้ว่าเป็นอมิตาภะ หรืออมิตายุ ตามแบบของเซ็น ซึ่งไม่เกี่ยวกับมหายาน หรือแดนสุขาวดีเหล่านั้นเลย.

เซ็น ไม่มีตำรา ไม่มีการติดตำรา มีแต่การฉีกตำราเสียให้หมด, เพราะตำรานั้นเอง เป็นม่านอวิชชาที่บังตาคนไม่ให้เห็นความว่าง, ตำราเป็นเพียงรอยบันทึกรของคำพูด. **เพราะธรรมตัวจริงนั้น แสดงไม่ได้ด้วยคำพูด, ถึงไม่ได้ด้วยการพูด, แต่ถึงได้ด้วยการแทรกตัวเข้าไปในธรรมชาติ จนกระทั่งถึงธรรมชาติแท้ของธรรมชาติ** กล่าวคือ “ความว่าง” ตามที่สรวงโปได้กล่าวไว้ นั่นเอง. วัชรจเนทิกาสูตรนั้น เป็นสูตรสำหรับผู้ปฏิบัติจะได้ “ฉีก” เสีย แล้วเข้าถึง

ตัวเซ็นจริง ๆ แต่มีพวกคนโง่ ๆ สมัยนั้น ที่มัวแต่ติดสูตรแล้วก็เข้าถึงเซ็นไม่ได้เป็นจำนวนมากมายเหลือจะคณนา. บางคนพูดว่า ลังการสูตรตอนที่กล่าวถึงอนัตตาและสัจธรรมนั้น คือต้นตอของคัมภีร์เซ็น, นี่เป็นเรื่องที่น่าหัว. ถ้าเป็นเช่นนั้นแล้ว สูตรเช่นอนัตตลักขณสูตรเป็นต้น ของฝ่ายเถรวาทนี้ ก็จะพลอยเป็นต้นตอของคัมภีร์เซ็นไปด้วยกันอย่างสนุกทีเดียว. สูตรอะไรก็ตามที่กำลังแพร่หลายอยู่ในสมัยที่มีการปฏิบัติเซ็น ก็ล้วนแต่มีไว้สำหรับ “ฉีก” เสียก่อนทั้งนั้น แล้วจึงจะผ่านเข้าไปถึงเซ็นได้. สูตรของมหายานสูตรใดก็ตาม เมื่อผ่านเข้าไปถึงมือเซ็น ก็ล้วนแต่จะถูก **ตีความ** หรือถูก “ฉีก” ให้กลายเป็นความว่างไปเสียทั้งนั้น, เป็นความว่างที่ไม่อาจจะติดอยู่ในสูตรใด หรืออักษรตัวใดนั่นเอง.

ผู้สนใจ ลองพิจารณาข้อความในโคลงที่เป็นคำสอนของพระสังฆปริณายกแห่งนิกายเซ็นแต่ละองค์ ๆ, ทั้ง ๖ องค์ดูเถิด^๑ จะเห็นได้ว่าเซ็นมีความมุ่งหมายที่จะไม่ขึ้นอยู่กับมหายาน หรือยานใด ๆ ไม่ขึ้นอยู่กับสูตรสูตรใด, กระทั่งไม่ขึ้นอยู่กับคำพูดของมนุษย์คำใดด้วย แม้ที่สุดแต่คำว่า “ว่าง” เพราะคำว่า “ว่าง” ของมนุษย์ตามธรรมดานั้นหมายถึงความไม่มีอะไรเท่านั้นเอง, หาได้หมายถึงความว่างตามแบบของฮวงโปที่กล่าวว่า **มันมีอยู่ตลอดเวลาในวัฏจักรที่หน้าผากของคนทุกคนแล้ว** ไม่.

พระพุทธองค์ตรัสเรื่องสัจธรรมตั้งแต่พุทธศาสนายังไม่ถูกบัญญัติแต่งตั้งให้เป็นเถรวาทหรือมหายาน. **“พุทธแท้”** จึงไม่ใช่เถรวาทหรือมหายาน, เป็นเพียงวิธีที่ทำให้คนเข้าถึงสัจธรรมหรือความว่างตามแบบของพระองค์ได้ก็เท่านั้น. เดียวนี้พวกเถรวาทแม้ในเมืองไทยกำลังตีตนออกห่างจากสัจธรรมแล้ว

^๑ โคลงที่เป็นคำสอนของสังฆปริณายกแห่งนิกายเซ็นรวม ๖ องค์ มีอยู่ใน “ศิษย์โง่ไปเรียนเซ็น” เล่ม ๑ แปลโดย *ธีรทาส*

โกยไปให้พวกมหายาน, ซึ่งมหายานที่แท้นั้นเขาก็มิได้สนใจเรื่องสุญญตา แต่ไปสนใจกับเรื่องสุขาวดี^๑ อมิตาภะ โพธิสัตว์ หรืออะไรทำนองนั้น, เหลืออยู่ก็แต่พวกเซ็นเท่านั้นที่กำลังเอาจริงเอาจังกับสุญญตา ซึ่งท่านผู้อ่านทั้งหลายจะเห็นประจักษ์พยานได้ จากคำสอนของฮวงโป ที่ได้จัดพิมพ์กันขึ้นในครั้งนี้อย่างน่าอนุโมทนาสำหรับผู้ที่ไม่มียึดอันลุ่มเฝ้าด้วยอคติแต่ประการใด. เมื่อเป็นดังนี้ เซ็นคืออะไร หรือเป็นพวกไหน? เป็นเจ๊กป่าที่ หรือเป็นมหายาน ท่านผู้อ่านก็อาจจะวินิจฉัยเอาด้วยตนเองได้โดยแน่นอน, สำหรับอาตมานั้นถือว่าไม่เป็นอะไรเลยนั่นแหละคือเซ็น เพราะอ่านฮวงโปแล้ว มีความรู้สึกอย่างนี้. เมื่อยกคำว่าเซ็นหรืออะไรๆ ออกไปให้หมดแล้วก็จะเหลืออยู่แต่คำว่า “สุญญตา” ของพระพุทธองค์เท่านั้น ที่จะสามารถช่วยทำการเลิกล้างคำว่าเถรวาทและมหายานให้หมดไป เหลืออยู่แต่ “พุทธแท้” ตามแบบเดิมของธรรมชาติ สมตามที่พระพุทธองค์ทรงประสงค์.

อาตมาขอแสดงความยินดี และอนุโมทนาอีกครั้งหนึ่ง ในการที่มีการริเริ่มจัดพิมพ์หนังสือฮวงโปขึ้นอีก และยินดีเขียนคำอนุโมทนาตามคำร้องของนายแพทย์ตันม่อเซียง เท่าที่จะเป็นผลดีในการจัดพิมพ์วรรณกรรมที่พุทธบริษัทชาวไทยยังขาดอยู่ สำหรับการศึกษาค้นคว้า.

พุทธทาส อินทปัญโญ

โมกขพลาราม ไซยา

๑๓ มกราคม ๒๕๑๒

^๑ คือตามวัดและโรงเจต่างๆ ในเมืองไทย - อีรทาส

คำชี้แจง

คำสอนของฮวงโป นี้ เรียกในภาษาจีนว่า “ฮวงโป ฉวน ลิ่น ฟา หยาว.”
มร. John Bolfeld แปลออกเป็นภาษาอังกฤษ เรียกว่า **The Zen Teaching of Huang Po.** พวกเราเห็นว่าควรแปลออกมาสู่ภาษาไทย จึงทำให้เกิดหนังสือเล่มที่ท่านถืออยู่นี้.

ผู้ที่เคยอ่านหนังสือเว่ยหล่างมาก่อนแล้ว พึงทราบว่ ฮวงโปเป็นหลานศิษย์ของเว่ยหล่าง. กล่าวคือ เมื่อเว่ยหล่าง สังฆปริณายกองค์ที่ ๖ แห่งนิกายเซ็น ได้รับการถ่ายทอดธรรมโดยตรง ชนิดที่เรียกว่า **จากจิต - ถึงจิต** จากพระสังฆปริณายกองค์ที่ ๕ แล้ว นิกายเซ็นก็แตกออกเป็น ๒ สาย. สายเหนือ นำโดย ชินเซา คู่แข่งของเว่ยหล่าง สอนวิธีปฏิบัติการตรัสรู้อย่างเชื่องช้าคือ ค่อยเป็นค่อยไป เจริญรุ่งเรืองอยู่พักหนึ่งโดยราชูปถัมภ์ของพระจักรพรรดิ ตั้งอยู่ไม่นานก็เจี๋ยบหายไป. ส่วนสายใต้ คือสายของ เว่ยหล่าง สอนวิธีการปฏิบัติที่เป็นการตรัสรู้ฉับพลัน (จนได้นามว่า Sudden School) ได้เจริญรุ่งเรืองและขยายตัวออกมาจนแตกเป็นนิกายย่อยๆ ลงไป. ศิษย์คนที่สำคัญองค์หนึ่งของเว่ยหล่าง มีนามว่า มา ตสุ (ตาว อาย) ถึงแก่กรรมภาพเมื่อ ค.ศ. ๗๘๘ สำหรับฮวงโปนี้ ถือกันว่าเป็นศิษย์ช่วงที่หนึ่งหรือช่วงที่สองต่อจากท่าน มา ตสุ เป็นสองอย่างอยู่ และกล่าวกันว่าถึงมรณภาพในปี ค.ศ. ๘๕๐ ท่านได้ถ่ายทอดคำสอนนิกายนี้ให้แก่ อาย ลิ่น ซึ่งเป็นผู้ก่อตั้ง

นิกายหลินฉี หรือที่เรียกอย่างญี่ปุ่นว่า รินซาโย อันเป็นนิกายที่ยังคงมีอยู่ในประเทศจีน และแพร่หลายที่สุดในประเทศญี่ปุ่น. โดยเหตุนี้ ฮวงโป จึงได้ชื่อว่าเป็นผู้ก่อกำเนิดพุทธศาสนานิกายนี้. ตามธรรมเนียม บรรพชิตจีนมีชื่อหลายชื่อ อย่างท่านฮวงโปนี้ เมื่อมีชีวิตอยู่เรียกกันโดยมากว่า อาจารย์ ชี หยิ่น บ้าง. ว่า ตวน ชี บ้าง, แต่ชื่อที่เรียกกันเมื่อท่านมรณภาพนั้น เรียกว่า ฮวงโป โดยถือเอาชื่อของภรรยาฮวงโป ที่ท่านอาศัยอยู่เป็นส่วนใหญ่ในชีวิตของท่าน เป็นต้นเหตุ และด้วยธรรมเนียมที่เป็นการแสดงความเคารพ คือไม่ออกชื่อตัวโดยตรง. ในญี่ปุ่น ท่านมีชื่อว่า โอบากุ อันเป็นเสียงที่ใช้กับอักษรจีน คำนั้นเนื่องจากมิได้เป็นสังฆปริณายก ในที่นี้จึงเรียกท่านว่า ครูบา.

พุทธศาสนาอย่างเช่นนี้ จัดเป็นพุทธศาสนาประเภทที่มีวิวัฒนาการใหม่ (**Developed Buddhism**) ในถิ่นที่แพร่หลายไปถึง โดยปรกติถูกจัดเป็นฝ่ายมหายาน แต่พวกเขายังจัดตัวเองไว้นอกวงของมหายาน เพราะสอนไม่เหมือนมหายานต่างๆ ที่มีอยู่ก่อน หรือพ้องสมัยกับตน ทำให้เกิดมีคำว่า เอกยาน หรือ พุทธยาน ขึ้นเป็นต้น. แต่อย่างไรก็ตาม ทางที่ดีที่สุดที่จะกล่าวได้ ก็ต้องจัดว่าเป็นฝ่ายมหายานอยู่นั่นเอง เพราะมุ่งหมายจะพาคนทั้งหมดไปสู่การตรัสรู้ ซึ่งเป็นใจความสำคัญของนิกายนี้ ที่แตกต่างไปจากเถรวาท. แต่อย่าลืมว่า คำบัญญัติต่างๆ ของนิกายเช่นนี้ ใช้กันไม่ได้กับมหายาน นิกายอื่น มิหนำซ้ำมีลักษณะขัดแย้ง ทำลาย ล้อเลียน อยู่ในตัวอย่างยิ่ง จนในบางกรณี ถือว่าเป็นคู่ขัดแย้งต่อสู้กันทีเดียว. ถ้ายังเป็นคำบัญญัติอย่างเถรวาทแล้ว ยิ่งไม่มีทางที่จะใช้แทนกันหรือมีความหมายตรงกันก็ได้ เว้นคำธรรมดาๆ บางคำเท่านั้น เพราะฉะนั้นขอให้ท่านผู้อ่านทั้งหลายจงสำนึกข้อเท็จจริงอันนี้ไว้เสียแต่แรก. มิฉะนั้นนอกจากจะอ่านไม่ได้เรื่องแล้ว ยังจะหาว่าเป็นลัทธิที่ผิดหรือเป็นมิจฉาทิฎฐิไปเสียอีก. เหตุการณ์ทำนองนี้ ได้เคยเป็นมาแล้วเมื่อครั้งหนังสือเว่ยหล่างได้ถูกแปลและพิมพ์ออกมาใหม่ๆ จึงขอชี้แจงอีกครั้งหนึ่ง ดังต่อไปนี้ :-

สำหรับผู้คนที่เห็นภรรยาก็ได้ฟังคำว่า **จิต, จิตหนึ่ง, ทางพุทธะ,** หรือแม้แต่คำว่า **ธรรม** ก็ตาม อย่าได้เข้าใจว่ามีความหมายเหมือนกับที่เข้าใจหรือรู้เคยเดิม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อได้ยินคำพูดของสวโป ซึ่งผิดไปจาก เว่ยหลางอีกไม่น้อยเลย. ตัวอย่างเช่น คำว่าจิตหรือจิตหนึ่ง หมายถึงสิ่งหนึ่งซึ่งมีอยู่ก่อนที่จะเกิดมีจิตตามความหมายที่เรารู้จักกัน, หรือยิ่งไปกว่านั้น ก็คือ ก่อนเกิดมีสิ่งทั้งปวงนั่นเอง. ก่อนเกิดมีสังสารวัฏและนิพพานตามความรู้สึกรั่วไป สิ่งที่เราเรียกว่า จิตหนึ่ง ก็มีอยู่แล้ว คือ มีตั้งแต่ไม่มีใครทราบ. คำว่าทาง ก็คือสิ่งนี้. พุทธะก็คือสิ่งนี้. ฉะนั้นจะต้องค่อยๆ อ่านไป และค่อยๆ จับใจความให้ได้ ว่ามันหมายถึงอะไร.

ที่นี้ที่ยุ่งยากไปกว่านั้นอีก ก็คือ แม้คำว่า **มี** นี้ก็ได้มีความหมายเหมือนกับคำว่า **มี** ตามธรรมดาสามัญ คือมันอยู่ในสถานะที่เรียกว่า **มี ก็ไม่ถูก, เรียกว่า ไม่มี ก็ไม่ถูก,** หรือถ้าถูก ก็ถูกทั้งที่จะเรียกว่า **มีและไม่มี.** เพราะว่ามัน **มีโดยไม่จำเป็นต้องมีความมี,** ซึ่งคนธรรมดาหรือคนที่ยังมองไม่เห็นสิ่งสิ่งนี้จะฟังไม่เข้าใจได้เลย.

ที่ยุ่งยากต่อไปอีก ก็คือข้อความที่ว่า สัตว์ทั้งหลายก็เป็นสิ่งสิ่งเดียวกันกับสิ่งที่เป็น **จิตหนึ่ง** หรือเป็น **พุทธะ** อยู่เองแล้ว, แม้สิ่งทั้งปวง ก็เป็นสิ่งเดียวกัน. แต่สัตว์ทั้งหลายถูกกิเลสท้อหุ้ม หรือปรุงแต่งความรู้สึกเสียเรื่อย **จิตเดิมแท้** หรือ จิตหนึ่ง จึงไม่ปรากฏแก่เขา. ทั้งที่กิเลสก็เป็นสิ่งสิ่งเดียวกับสิ่งที่เรียกว่า **จิตหนึ่ง** นั้นเหมือนกัน. เมื่อสัตว์ทั้งปวง ก็เป็นพุทธะอยู่แล้ว ก็ไม่จำเป็นที่จะต้องมีการปฏิบัติอะไรอีก นอกจากการทำให้เห็นว่าตนเป็นพุทธะอยู่แล้ว และหาความเป็นพุทธะนั้นให้พบ เหมือนคนหาของที่ติดอยู่ที่หน้าผากของตนเองแล้ว. การเที่ยวหาที่อื่น หรือทำการปฏิบัติอย่างอื่นๆ อีกมากมายนั้นเป็นความบ้าหลังเปล่าๆ. นี่คือใจความสำคัญของคำว่า การตรัสรู้ฉบับพลัน, หรือการเดินทางลัด.

ถัดไปอีกที่จะต้องทราบไว้ กันความยุ่งยาก ก็คือว่าลัทธินี้เป็นลัทธิไม่มีรูปธรรม หรือไม่เกี่ยวกับรูปธรรมเลย. ทุกอย่างถูกแปลเป็นธรรมาธิษฐาน หรือฝ่ายนามธรรมไปหมด เช่นคำว่า โพธิสัตว์ มิได้หมายถึงคน แต่หมายถึงคุณธรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง, เช่นคำว่า โพธิสัตว์อวโลกิเตศวร หมายถึงความเมตตา กรุณา โพธิสัตว์มัญชุศรี หมายถึงกฎแห่งเหตุผลที่ว่าสัตว์เป็นพุทธะอยู่แล้ว ดังนั้นเป็นต้น ข้อนี้ผู้อ่านจะต้องสังเกตให้เห็นชัดเจนว่า เป็นความมุ่งหมายของคำสอนแห่งนิคายนี้.

อีกทางหนึ่ง ซึ่งทำให้เกิดอาการน่าเวียนหัว หรือถึงกับสะดุ้งสะเทือนแก่คนบางพวก ก็คือข้อที่คำกล่าวของนิคายนี้ ใช้ตรรกะ หรือใช้การกล่าวตามวิธีของตนเอง หาได้คำนึงถึงวิธีทั่วไป หรือการที่คนจะฟังไม่ไหวแต่ประการใดไม่ เช่น กล่าวยกย่องการที่ไม่มีความคิดปรุงแต่ง โดยยกย่องเอาพระพุทธเจ้ามาเทียบกับคนสามัญว่า ถ้าคนสามัญไม่มีความคิดปรุงแต่ง ก็มีคุณธรรมสูงกว่าพระพุทธเจ้า ผู้หมดความคิดปรุงแต่งสิ้นเชิงแล้ว. ข้อนี้มีเลศนัยอยู่ตรงที่ว่า คนสามัญที่ไม่มีความคิดปรุงแต่ง ต้องถือว่าเก่งกว่าพระพุทธเจ้าที่ไม่มีความคิดปรุงแต่ง ดังนั้นเป็นต้น.

สำหรับข้อที่ชวนให้เวียนหัวนั้น เป็นวิธีพูดของท่านฮวงโปแบบหนึ่งโดยเฉพาะ เนื่องจากประสงค์จะสกัดกั้นการยึดถือเสียโดยประการทั้งปวง โดยตะพึดตะพือไปทีเดียว ทำให้มีการกล่าวปฏิเสธทั้งขึ้นทั้งล่อง. ตัวอย่างเช่น กล่าวว่า พุทธะและสัตว์ทั้งปวง คือจิตหนึ่งหรือออกมาจากจิตหนึ่งที่เดียว, แล้วก็ต่อท้ายเลยต่อไปว่า จิตหนึ่งนั้นมิใช่ทั้งพุทธะ และมีทั้งสัตว์ทั้งหลาย. ทั้งนี้เพราะว่า ในจิตหนึ่งนั้น ไม่มีคติวินิยม. คนที่ไม่คุ้นเคยกับการพูดวิธีนี้ของท่านผู้นี้ พอได้ฟังเข้าถึงจนเวียนหัว. ในกรณีเช่นนี้ ท่านมุ่งหมายที่จะกล่าวว่า สิ่งที่เราเรียกว่าจิตหนึ่งนั้น เป็นสิ่งที่ไม่อาจถูกมองว่าเป็นสิ่งที่มีคุณสมบัติสองอย่างชนิดตรงกันข้าม ที่เรียกว่าคติวินิยมนั่นเอง. พระพุทธเจ้าเป็น

สิ่งที่ตรงกันข้ามจากสามัญสัจจะ ทำนองดีกับชั่วเป็นของตรงกันข้ามต่อกัน เป็นต้น. คติมีสองหรือมีลักษณะตรงกันข้ามเป็นคู่ๆ เช่นนี้ มีในสิ่งที่เรียกว่า จิตหนึ่ง ไม่ได้, ถ้ามีได้ก็ไม่เรียกว่าจิตหนึ่ง, แต่แล้ว จิตหนึ่งนั่นเอง เป็นทั้งพระพุทธรเจ้าและเป็นทั้งสามัญสัจจะทั้งปวง. เมื่อเป็นดังนั้น ก็ย่อมหมายความว่า พระพุทธรเจ้าและสามัญสัจจะเป็นสิ่งสิ่งเดียวกัน ไม่ได้ต่างกันแม้แต่น้อย อย่างไรก็ตามที่จะต่างกันถึงตรงกันข้ามเลย. นี่แหละคือความแปลกประหลาด ผิดเขาทั้งหมดยกของนิคายนี้. ผู้อ่านจะต้องสังเกตจับฉวยให้ได้ และข้อสำคัญก็คือ ต้องรู้สึกตัวอยู่ตลอดเวลาที่อ่าน ว่าเรากำลังอ่านถ้อยคำที่มีหลักเกณฑ์ในการกล่าว ผิดจากของเราเอง หรือที่เราเคยอ่านๆ กันมาแล้วแต่ก่อน อย่างสิ้นเชิง.

ตัวอย่างอีกอันหนึ่งมีอยู่ว่า ถ้าจิตของผู้ปฏิบัติ ตกไปในฝ่ายรูปธรรมหรือ ยึดรูปธรรมเป็นหลักแล้ว **ทางของพุทธะ**ก็เป็นอันตรายเท่ากับ**ทางของมาร** โดยเท่ากัน. เพราะฉะนั้นพุทธะกับมารย่อมเป็นของเท่ากัน หรือสิ่งเดียวกัน ในเมื่อเป็นเพียงความคิดอย่างคติทวินิยมที่เกิดขึ้นเพราะการหลงติดในฝ่ายรูปธรรม. ข้อนี้อธิบายคล้ายข้อบน เป็นแต่แสดงให้เห็นชัดลงไปว่า, คติทวินิยมมีแต่ในฝ่ายที่มองกันอย่างรูปธรรมหรือฝ่ายรูปธรรม, ถ้าเข้าถึงตัวความจริงแท้แล้ว พุทธะก็ไม่มี มารก็ไม่มี มีแต่ **จิตหนึ่ง** หรือ **ความว่าง** ทั้งจากพุทธะและจากมาร. ฉะนั้นถ้า **จิตหนึ่ง**คือพุทธะแล้ว มารก็คือ**จิตหนึ่ง** ด้วยเหมือนกัน. ไม่มีอะไรต่างกันเป็นคู่ๆ ไปได้เลย. มีแต่ **จิตหนึ่ง ธรรมหนึ่ง ธาตุหนึ่ง พุทธะหนึ่ง**, หรืออะไรๆ ก็หนึ่ง คืออย่างเดียวกันเท่านั้นไปทั้งนั้น. ถ้าไม่มีความคิดปรุงแต่ง ที่หลงผิดเนื่องจากหลงต่อคติทวินิยมแล้ว จะไม่เห็นว่ามีอะไรที่เป็นคู่เลย และเห็นจิตหนึ่งนั้นได้ทันที. นี่คือหลักสำคัญของนิคายนี้.

สิ่งที่เรียกว่า **จิตหนึ่ง** หรือ **จิตเดิมแท้** ก็ตาม **หาใช่จิตไม่** เป็นเพียงธรรมชาติเดิมแท้ของสิ่งทั้งปวง ก่อนแต่จะมีสิ่งทั้งปวง แล้วก็ยังคงมีอยู่ตลอดเวลาพร้อมกับสิ่งทั้งปวง ซึ่งเป็นเพียงมายาของจิตหนึ่งเท่านั้น. และจิตหนึ่งนั้นมี

ความหมายเท่ากับความว่างจากสิ่งทั้งปวงอีกต่อหนึ่ง. เช่นเดียวกับคลื่น เป็นสิ่งที่ปรากฏออกมาให้เห็นในเมื่อน้ำถูกลมพัด แต่น้ำกับคลื่นหาใช้สิ่งสิ่งเดียวกันไม่. คลื่นเป็นเพียงมายาที่เกิดจากน้ำ ตัวน้ำแท้ต้องว่างจากคลื่น ฉะนั้นใดก็ฉะนั้น นี่เปรียบน้ำกับจิตหนึ่ง.

คตินิยามในที่นี้ มีความหมายอย่างเดียวกันกับความหมายที่ใช้กันทั่วๆ ไป ในลัทธิอื่น หรือปรัชญาสาขาอื่นๆ ข้อนี้หมายถึงการไม่รู้ความจริงของสิ่งทั้งปวง แล้วหลงไปว่า มีของเป็นคู่ๆ เช่น ดี-ชั่ว, สุข-ทุกข์, บุญ-บาป, ดำ-ขาว, ชาย-หญิง, มี-จน ฯลฯ ดังนั้นเป็นต้น ถ้ามองให้ลึกซึ่งถึงความจริงแล้ว มันเป็นเพียงสังขารธรรมหรือมายาเหมือนกัน หรือเท่ากัน จึงไม่มีอะไรที่จะตรงกันข้าม เป็นคู่ไปได้ เมื่อไม่รู้ลึกเป็นคู่ ก็ไม่รู้ลึกรักทางหนึ่ง แล้วเกลียดในทางตรงกันข้าม ความคิดปรุงแต่งก็ไม่มี. เมื่อความคิดปรุงแต่งไม่มี จิตก็เข้าถึงความว่าง หรือเข้าถึงความเป็นจิตเดิมแท้ หรือจิตหนึ่งนั่นเอง. คำสอนนิยายนี้จึงยิ่งย่ำมากที่สุด เรื่องไม่ให้เกิดความคิดปรุงแต่งไปตามคตินิยาม.

จิตที่ถูกปรุงแต่งนั้น ไม่ใช่จิตแท้ มันเป็นมายาเท่ากับสิ่งทั้งปวง, ความคิดปรุงแต่ง ก็เป็นอย่างเดียวกัน. ถ้าจิตปรุงแต่ง หรือความคิดปรุงแต่ง กำลังมีอยู่หรือทำหน้าที่อยู่ จิตแท้หรือจิตหนึ่งนั้น จะไม่ปรากฏเลย. เมื่อใดไม่มีความคิดปรุงแต่ง จิตหนึ่ง ก็ปรากฏทันที. เรียกอีกอย่างหนึ่ง ก็เรียกว่าจิตเข้าถึงความว่าง ตัวเองหาย กลายเป็น **ความว่าง** หรือ **จิตหนึ่ง** ไป. ความคิดปรุงแต่งนั้น เจือด้วยอุปาทานหรือความยึดถือ ในของคู่ๆ หรือคตินิยามนั่นเอง. ถ้าไม่หลงในของคู่ อุปาทานก็ไม่เกิด คือ กิเลสตัณหาไม่เกิดนั่นเอง สภาพจิตเดิมแท้จะปรากฏออกมาเป็นความว่างจากกิเลสตัณหาหรืออุปาทาน โดยประการทั้งปวง.

ผู้อ่านที่อ่านกฎวิธี ย่อมทราบได้ว่าตัวเองอ่านกฎวิธี ด้วยการรู้สึกว่าได้พบ
ทางลัดที่รุนแรงทางหนึ่ง พบสิ่งที่ติดอยู่ที่หน้าผากอยู่ก่อนแล้ว ภายหลังที่เที่ยว
วิ่งหาเสียหลายรอบโลก ก็ไม่เคยพบอยู่นั่นเอง, และยังรู้สึกเลยไปถึงว่า การ
ปฏิบัติเพื่อลูถึงสิ่งสูงสุดนั้น คือไม่ต้องปฏิบัติอะไรเลย แม้แต่นิดเดียว เพราะ
มันมีอยู่ที่หน้าผากแล้วหรือถึงอยู่กับเนื้อกับตัวแล้ว ตลอดเวลานั่นเอง.

สารบัญ

ภาคหนึ่ง

บันทึกขึ้นเซา	๑๕
---------------	----

ภาคสอง

บันทึกวาน-ลิง	๘๓
---------------	----

ภาคปกิณกะ

บันทึกวาน-ลิง	๑๓๓
---------------	-----

ภาคหนึ่ง

บันทึกจีนเซา ของครูบาฮวงโป (ตวนซี) แห่งนิกายเซ็น

รวมบันทึกคำสอนและคำสนทนา

ระหว่างเป่ย์สุ่ย (Pei Hsu) กับท่านครูบาฮวงโป (Huang Po)

ในขณะที่ท่านครูบาพักอยู่ในเมืองจีนเซา (Chun Chou)

๑

ท่านครูบาได้กล่าวกับข้าพเจ้าว่า :

พระพุทธรูปเจ้าทั้งปวง และสัตว์โลกทั้งสิ้น ไม่ได้เป็นอะไรเลย นอกจาก เป็นเพียง จิตหนึ่ง (one mind) นอกจาก จิตหนึ่ง นี้แล้ว มิได้มีอะไรตั้งอยู่เลย.

๑

จิตหนึ่ง ซึ่งเป็นที่ปราศจากการตั้งต้นนี้ เป็นสิ่งที่ไม่ได้เกิดขึ้น^๑ และไม่อาจจะถูกทำลายได้เลย. มันไม่ใช่เป็นของมีสีเขียวหรือสีเหลืองและไม่มีทั้งรูป ไม่มีทั้งการปรากฏ. มันไม่ถูกนับรวมอยู่ในบรรดาสิ่งทั้งที่มีการตั้งอยู่ และไม่มีการตั้งอยู่. มันไม่อาจจะถูกลงความเห็นว่าเป็นของใหม่หรือของเก่า. มันไม่ใช่ของยาว ของสั้น ของใหญ่ ของเล็ก. ทั้งนี้เพราะมันอยู่เหนือขอบเขตเหนือการวัดเหนือการตั้งชื่อเหนือการที่ร่องรอยไว้ และเหนือการเปรียบเทียบทั้งหมดทั้งสิ้น.

๒

จิตหนึ่ง นี้ เป็นสิ่งที่เธอเห็นว่าดำตาเธออยู่แท้ๆ แต่จงลองไปใช้เหตุผล (ว่ามันเป็นอะไร เป็นต้น) กับมันเข้าดูซิ, เธอจักหล่นลงไปสู่ความผิดพลาดทันที สิ่งนี้เป็นเหมือนกับความว่างอันปราศจากขอบทุกๆ ด้าน ซึ่งไม่อาจหยั่งหรือวัดได้.

๓

^๑ คำว่า ไม่ได้เกิด ในที่นี้ มิได้หมายถึงความเป็นอมตะ แต่หมายถึงสิ่งตรงข้ามจากการเกิดเท่านั้น หรือจะขยายความออกไปว่า มันเป็นสิ่งที่ไม่ยอมรับอำนาจของความเปลี่ยนแปลงก็ได้. - ผู้แปลเป็นไทย

จิตหนึ่ง นี่เท่านั้น เป็น พุทธะ. ไม่มีความแตกต่างระหว่าง พุทธะกับ สัตว์โลกทั้งหลาย. เพียงแต่ว่าสัตว์โลกทั้งหลาย ไปยึดมั่นต่อรูปธรรมต่างๆ เสีย และเพราะเหตุนี้ จึงได้แสวงหา พุทธภาวะจากภายนอก. การแสวงหาของสัตว์เหล่านั้น นั่นเอง ทำให้เขาพลาดจาก พุทธภาวะ. การทำเช่นนั้นเท่ากับ การใช้สิ่งซึ่งเป็น พุทธะ ให้เที่ยวแสวงหา พุทธะ และการใช้จิตให้เที่ยวจับฉวย จิต^๑ แม้เขาเหล่านั้นจะได้พยายามจนสุดความสามารถของเขาอยู่ตั้งกับปีหนึ่งเต็มๆ เขาก็จะไม่สามารถลูถึงมันได้เลย. เขาไม่รู้ว่า ถ้าเขาเองแต่หยุดความคิดปรุงแต่ง^๒ และหมดความกระวนกระวายเพราะการแสวงหาเสียเท่านั้น, พุทธะก็จะปรากฏตรงหน้าเขา, เพราะว่า จิต นี้ ก็คือ พุทธะ นั่นเอง และ พุทธะ ก็คือ สิ่งมีชีวิตทั้งหลายทั้งปวง นั่นเอง. สิ่งๆ นี้เมื่อปรากฏอยู่ที่สามัญสัตว์ จะเป็นสิ่งเล็กน้อยก็หาไม่, และเมื่อปรากฏอยู่ที่พระพุทเจ้าทั้งหลาย จะเป็นสิ่งใหญ่หลวงก็หาไม่.

๔

๒

สำหรับการบำเพ็ญปารมิตาทั้งหก^๓ ก็ดี การบำเพ็ญข้อวัตรปฏิบัติที่คล้ายๆ กันอีกเป็นจำนวนมากก็ดี หรือการได้บุญมากมายนับไม่ถ้วนเหมือน

^๑ กล่าวให้ฟังง่ายที่สุด ก็เหมือนคนสวมหมวกอยู่แล้ว เที่ยวหาหมวก เพราะไม่รู้จักหมวก. - ผู้แปลเป็นไทย

^๒ ความคิดปรุงแต่ง คือความไม่รู้จักสิ่งทั้งปวงตามที่เป็นจริง แล้วก็เกิดความคิดขึ้นในรูปต่างๆ เรื่อยไป ด้วยอำนาจของความไม่รู้ ผสมกับอำนาจของสิ่งแวดล้อมปรุงแต่งอยู่. - ผู้แปลเป็นไทย

^๓ ปารมิตาทั้งหก คือ ทาน ศีล ขันติ วิริยะ สมาธิ และปัญญา.

จำนวนเม็ดทรายในแม่น้ำคงคาก็ดี เหล่านี้นั้นจงคิดดูเถิด ถ้าเมื่อเธอเป็นผู้
สมบูรณ์ด้วยสัจจะพื้นฐานในทุกๆ กรณีอยู่แล้ว (คือเป็น จิตหนึ่ง หรือเป็น
อันหนึ่งอันเดียวกันกับพุทธะทั้งหลายอยู่แล้ว) เธอก็ไม่ควรพยายามจะเพิ่ม
เติมอะไรให้แก่สิ่งซึ่งสมบูรณ์อยู่แล้วนั้น ด้วยการบำเพ็ญวัตรปฏิบัติต่างๆ ซึ่ง
ไร้ความหมายเหล่านั้น มิใช่หรือ. เมื่อไรโอกาสอำนวยให้ทำ ก็ทำมันไป และ
เมื่อโอกาสผ่านไปแล้ว อยู่เฉยๆ ก็แล้วกัน. ๕

ถ้าเธอยังไม่เห็นตระหนักรู้อย่างเด็ดขาดลงไปว่า จิต นั้น คือ พุทธะ ก็ดี.
และถ้าเธอยังยึดมั่นถือมั่น ต่อรูปรธรรมต่างๆ อยู่ก็ดี ต่อวัตรปฏิบัติต่างๆ อยู่
ก็ดี และต่อพิธีการบำเพ็ญบุญกุศลต่างๆ อยู่ก็ดี แนวความคิดของเธอก็ยัง
ผิดพลาดอยู่ และไม่เข้าร่องเข้ารอยกันกับ ทาง^๑ ทางโน้น เสียเลย ๖

จิตหนึ่ง นั้นแหละ คือ พุทธะ ไม่มีพุทธะอื่นใดที่ไหนอีก ไม่มีจิต
อื่นใดที่ไหนอีก. มันแจ่มจ้าและไร้ตำหนิ เช่นเดียวกับความว่าง คือมันไม่มี
รูปร่างหรือปรากฏการณ์ใดๆ เลย. การใช้จิตของเธอให้ปรุงความคิดผ่นไป
ต่างๆ นั้น เท่ากับเธอละทิ้งเนื้อหาอันเป็นสาระเสียแล้วไปผูกพันตัวเองกับ
รูปธรรม ซึ่งเป็นเหมือนกับเปลือก. ๗

พุทธะ ซึ่งมีอยู่ตลอดกาลนั้นไม่ใช่พุทธะทางรูปธรรมหรือพุทธะของ
ความยึดมั่นถือมั่น. การปฏิบัติปารมีตาทั้งหก และการบำเพ็ญข้อวัตรปฏิบัติ
ต่างๆ ที่คล้ายคลึงกันอีกเป็นจำนวนนับไม่ถ้วน ด้วยเจตนาที่จะได้เป็นพุทธะ
สักองค์หนึ่งนั้น เป็นการปฏิบัติชนิดคืบหน้าไปที่ละขั้นๆ. แต่ พุทธะ ซึ่งมีอยู่
ตลอดกาลดังที่กล่าวแล้วนั้น หาใช่พุทธะที่ลู่ถึงได้ด้วยการปฏิบัติเป็นขั้นๆ
เช่นนั้นไม่. ๘

^๑ ทางทางโน้น คำนี้เป็นสำนวนที่ต้องการความหมายเป็นพิเศษ คือหมายถึงวิถี
การปฏิบัติที่ทำให้จิตหนึ่ง หรือพุทธะแท้ ปรากฏตัวได้เท่านั้น. – ผู้แปลเป็นไทย

เรื่องมันเพียงแต่ตื่น และลืมตาต่อ จิตหนึ่ง นั้นเท่านั้น และไม่มีอะไร
ที่จะต้องบรรลุถึงอะไร. นี่แหละ คือ พุทธะ ที่แท้จริง. พุทธะ และสัตว์โลก
ทั้งหลาย คือ จิตหนึ่ง นั้นเท่านั้น ไม่มีอะไรอื่นนอกไปจากนี้อีกเลย. ๙

๓

จิต เป็นเหมือนความว่าง ซึ่งภายในนั้น ย่อมไม่มีความลับสนและ
ความไม่ดีต่าง ๆ ดังจะเห็นได้ในเมื่อดวงอาทิตย์ผ่านไปในช่วงนั้น ย่อม
ส่องแสงไปได้ทั้งสี่มุมโลก. เพราะว่าเมื่อพระอาทิตย์ขึ้น และให้ความสว่าง
ทั่วทั้งพื้นโลก ความว่างที่แท้จริงนั้น ก็ได้สว่างขึ้น ; และเมื่อพระอาทิตย์ตก
ความว่างก็ไม่ได้มืดลง. ปรากฏการณ์ของความสว่างและความมืด ย่อมลับ
เปลี่ยนซึ่งกันและกัน แต่ธรรมชาติของความว่างยังคงไม่เปลี่ยนแปลงอยู่
นั่นเอง. ๑๐

จิต ของ พุทธะ และของสัตว์ทั้งหลาย ก็เป็นเช่นนั้น. ถ้าเรามองดู
พุทธะ ว่าเป็นผู้แสดงออกซึ่งความปรากฏของสิ่งที่บริสุทธิ์ผ่องใสและรู้แจ้ง
ก็ดี, หรือมองดูสัตว์โลกทั้งหลาย ว่าเป็นผู้แสดงออกซึ่งความปรากฏของสิ่ง
ที่โง่เง่า มีตมณ และมีอาการสับสนโกลาหลก็ดี, ความรู้สึกนึกคิดเหล่านั้น อันเป็น
ผลเกิดมาจากความยึดมั่นต่อรูปธรรมนั้นจะกันเธอไว้เสีย จากความรู้อัน
สูงสุด ถึงแม้ว่าเธอจะได้ปฏิบัติมาตลอดก็กับป็นไปไม่ถ้วน ประดุจเม็ดทรายใน
แม่น้ำคงคาแล้วก็ตาม. ๑๑

มีแต่ จิตหนึ่ง นี้เท่านั้น และไม่มีสิ่งอื่นใด แม้แต่อนุภาคเดียวที่จะอิงอาศัยได้ เพราะว่า จิต นั้นเอง คือ พุทธะ. ถ้าพวกเธอซึ่งเป็นนักศึกษาเรื่องทาง ทาง ทางโน้น ยังไม่ลืมหัดต่อสิ่งซึ่งเป็นสาระ กล่าวคือ จิต นี้, พวกเธอจะต้องปิดบัง จิต นั้นเสีย ด้วยความคิดปรุงแต่งของเธอเอง. พวกเธอจะเที่ยวแสวงหาพุทธะนอกตัวเธอเอง และพวกเธอจะยังคงยึดมั่นต่อรูปธรรมทั้งหลาย, ต่อการปฏิบัติเมานุญต่างๆ และสิ่งอื่นๆ ทำนองนั้น. ทั้งหมดนี้เป็นอันตราย และไม่ใช้หนทางอันนำไปสู่ความรู้อันสูงสุดที่กล่าวนั้น แต่อย่างใดเลย.

๑๒

๘

การถวายนานใด ๆ ต่อพระพุทเจ้าทั้งปวงในสากลโลก ไม่เท่ากับการถวายนานต่อผู้ที่ดำเนินการตาม ทาง ทางโน้น แม้เพียงคนเดียว ซึ่งเป็นผู้กำจัดความคิดปรุงแต่งเสียได้แล้ว. เพราะเหตุใดเล่า ? เพราะบุคคลประเภทนั้น ย่อมไม่ก่อความคิดในรูปใด ๆ ทั้งสิ้น.

๑๓

เนื้อแท้แห่ง สิ่งสูงสุด สิ่งนั้น โดยภายในแล้ว ย่อมเหมือนกับไม้หรือหิน คือ ภายในนั้นปราศจากความเคลื่อนไหว และโดยภายนอกแล้วย่อมเหมือนความว่างกล่าวคือปราศจากขอบเขตหรือสิ่งกีดขวางใด ๆ สิ่งนี้มีใช้เป็นฝ่ายนามธรรม (หรือฝ่ายกรตุการก) หรือฝ่ายรูปธรรม (หรือฝ่ายกรรมการก), มันไม่มีที่ตั้งเฉพาะ ไม่มีรูปร่าง และไม่อาจจะหายไปได้.

๑๔

ผู้ที่รีบจะไปให้ถึง ก็ไม่กล้าเข้าไป เพราะกลัวว่าจะพุ่งลงไปสู่ที่ว่าง โดยไม่มีสิ่งใดจะให้เกาะ หรือให้อาศัยไม่ให้ตก. เมื่อเป็นอย่างนั้นเขาจึงดูอยู่แต่ที่ขอบ และถอยออกมา. ข้อนี้ เล็งถึงพวกแสวงหาความหลุดพ้นโดยการเรียนรู้, เพราะฉะนั้น พวกที่แสวงหาความหลุดพ้นโดยการเรียนรู้จึงมีมากเหมือนชนสัตว์, และพวกที่ได้ประสบความรู้แห่ง ทาง ทางโน้นด้วยใจตนเอง มีน้อยเหมือนชาวสัตว์.

๑๕

๕

พระโพธิสัตว์มัญชุศรี เป็นตัวแทนกฎแห่งธรรมที่เป็นมูลฐานของสัตว์ และพระโพธิสัตว์สมันตภัทร เป็นตัวแทนกฎแห่งกรรม. สิ่งแรกหมายถึงกฎแห่งความว่างอันแท้จริง และไม่ถูกจำกัดขอบเขต. และสิ่งหลังหมายถึงการเคลื่อนไหวที่ไม่รู้จักหมดกำลัง ซึ่งอยู่ภายนอกวงเขตของรูปธรรม. ๑๖

พระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร เป็นตัวแทนของความเมตตากรุณาอันไม่มีสิ้นสุด, พระโพธิสัตว์มหาสัทมา เป็นตัวแทนของปัญญาอันยิ่งใหญ่, และวิมลเกียรติ^๑ เป็นตัวแทนของชื่ออันไร้ตำหนิ. คำว่าไร้ตำหนิ เล็งถึงธรรมชาติอันแท้จริงของสิ่งทั้งปวง, ในเมื่อคำว่า ชื่อ เล็งถึงรูปร่าง; ถึงกระนั้น รูปโดยแท้จริงก็ยังเป็นสิ่งเดียวกันกับธรรมชาติที่แท้จริง, ดังนั้นจึงเกิดมีคำรวมว่า “ชื่ออันไร้ตำหนิ” ดังนี้.

๑๗

^๑ วิมลเกียรตินิเทศสูตร เป็นพระสูตรที่สำคัญของมหายาน เสดียร โพธิ์นันทะ แปลไทยแล้ว มีจำหน่ายที่ร้านมหายานพุทธวิทยาลัย์ บางลำพู กทม.

คุณสมบัติทั้งหลายนี้ ซึ่งถูกทำเป็นบุคลาธิษฐานว่าเป็นโพธิสัตว์ ผู้ยิ่งใหญ่ ชื่อนั้นชื่อนี้ขึ้นมาเหล่านี้ ล้วนแต่เป็นสิ่งที่ประจักษ์อยู่ในคนเรา และก็ไม่ได้แยกออกไปต่างหากจาก จิตหนึ่ง ที่กล่าวแล้ว. จงลืมตาดูมันเถิด, มันอยู่ที่ตรงนั้นเอง. พวกเธอซึ่งเป็นนักศึกษาเรื่อง ทาง ทางโน้น เมื่อไม่ลืมตาต่อสิ่ง ๆ นี้ ซึ่งมีอยู่ในใจของเธอเองแล้ว, และยึดมั่นถือมั่นต่อปรากฏการณ์ต่าง ๆ หรือแสวงหาสิ่งบางสิ่งฝ่ายรูปธรรมจากภายนอกใจของเธอเอง อยู่ดังนี้แล้ว ย่อมเท่ากับหันหลังให้ต่อ ทาง ทางโน้นด้วยกันทุกคน. ๑๘

เมื่ตหายแห่งแม่น้ำคงคานั้นนะหรือ? พระพุทธเจ้าได้ตรัสถึงหายเหล่านี้ว่า : “ถ้าพระพุทธเจ้าทั้งหลาย และพระโพธิสัตว์ทั้งปวงทุก ๆ พระองค์ รวมทั้งพระอินทร์และเทพเจ้าทั้งหมด พวกเขาก็นั่งไปบนหายนั้น หายเหล่านี้ก็ไม่ได้มีความยินดีปรีดาอะไร : และถ้าโค แกะ สัตว์เลื้อยคลาน และมดแมลงต่าง ๆ ทั้งหมด จะพากันเหยียบย่ำ เลื้อยคลานไปบนมัน หายนั้นก็รู้สึกโกรธ. สำหรับเพชรนิลจินดาและเครื่องหอม หายนั้นก็ไม่ได้มีความปรารถนา. และสำหรับความปฏิกูลของคูดและมูลตรอันมีกลิ่นเหม็น หายนั้นก็ไม่ได้มีความรังเกียจ.” ๑๙

๕

จิตนี้มีใช้จิตซึ่งเป็นความคิดปรุงแต่ง. มันเป็นสิ่งที่อยู่ต่างหากปราศจากการเกี่ยวข้องกับรูปธรรมโดยสิ้นเชิง. ฉะนั้นพระพุทธเจ้าทั้งหลาย และสัตว์โลกทั้งปวง จึงไม่แตกต่างกันเลย. ถ้าพวกเธอเพียงแต่สามารถ

ปลดเปลื้องตนเอง ออกมาเสียจากความคิดปรุงแต่งเท่านั้น พวกเธอจะประสบ
ความสำเร็จทุกอย่าง. ๒๐

แต่ถ้าพวกเธอซึ่งเป็นนักศึกษาเรื่อง ทาง ทางโน้นไม่ปลดเปลื้อง
ตัวเอง จากความคิดปรุงแต่งเสียให้ได้ฉับพลันแล้ว แม้จะเพียรพยายามอยู่
กับปีแล้วกับปีเล่า เธอก็จะไม่ประสบความสำเร็จ นั้นเลย. ถ้าพวกเธอถูก
ผูกพันอยู่กับการปฏิบัติเพื่อหวังบุญต่าง ๆ ตามแบบของยานทั้งสาม^๑ อยู่ดังนี้
เธอจะไม่สามารถถึงความรู้แจ้งเลย. ๒๑

อย่างไรก็ดีการรู้แจ้งแห่งตลอดต่อ จิตหนึ่ง นี้อาจจะมีได้ทั้งจากการ
ปฏิบัติซึ่งกินเวลาน้อยหรือกินเวลานาน. มีอยู่หลายคนที่ไม่ได้ฟังคำสอนนี้
แล้ว สามารถปลดเปลื้องความคิดปรุงแต่งออกจากตนได้โดยเร็วเดียว. แต่ก็
ยังมีพวกอื่น ซึ่งประสบความสำเร็จอย่างนี้ โดยการปฏิบัติตามหลักแห่งศรัทธา ๑๐
ภูมิ ๑๐ กรรมบถ ๑๐ และ บุญกิริยาวัตถุ ๑๐ และยังมีพวกอื่นอีก
ซึ่งประสบความสำเร็จหลังจากการปฏิบัติตามหลักแห่งภูมิ ๑๐ ในความ
ก้าวหน้าของพระโพธิสัตว์.^๒ แต่ไม่ว่าเขาจะอยู่เหนือความคิดปรุงแต่งเหล่านั้น
ได้ด้วย ทางที่ยาวหรือสั้นก็ตาม ผลที่ลุล่วงก็มีแต่สิ่งเดียว คือภาวะแห่ง *สภาวะ*
อย่างหนึ่งเท่านั้น : ที่แท้ไม่มีการบำเพ็ญบุญและการทำให้เห็นแจ้งอะไรที่
ต้องทำ. คำพูดที่ว่า ไม่มีอะไรที่ต้องลุล่วงนั้น มันไม่ใช่คำพูดพล่อยๆ แต่เป็น
ความจริง. ๒๒

^๑ ยานทั้ง ๓ นี้ หมายถึงลัทธินิกายอื่น ซึ่งมีไซเซ็น ซึ่งพวกนิกายเซ็นเห็นเป็นของ
งุ่มง่าม.-ผู้แปลเป็นไทย

^๒ เป็นระเบียบการปฏิบัติอย่างมากมาย วิจิตรพิสดาร ซึ่งไม่มีในคัมภีร์ฝ่าย
เถรวาท, และยิ่งไปกว่าเถรวาท.-ผู้แปลเป็นไทย

คำสอนของ

ฮวงโป

พุทธทาสภิกขุ

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ
ฮวงโป.

คำสอนของฮวงโป.-- กรุงเทพฯ : บুদ্ধ 2569.

148 หน้า.

1. พุทธศาสนาเถรวาท. 2. พุทธศาสนา -- คำสั่งสอน. I. พุทธทาสภิกขุ, ผู้แปล. II. ชื่อเรื่อง.

294.391

ISBN 978-616-14-0771-1

พิมพ์ครั้งที่ ๑

: กรกฎาคม ๒๕๖๙

ผู้ก่อตั้ง

: บัญชา เฉลิมชัยกิจ

ที่ปรึกษา

: คณิต นนทเปารยะ

สงวนศรี ตรีเทพประติมา

บรรณาธิการบริหาร

: วรุตม์ ทองเชื้อ

บรรณาธิการ

: สติมา บุตรกีปรีชา

บรรณาธิการผู้ช่วย

: เบญญาภรณ์ นิลประพันธ์ สรินรัตน์ ภู่งรังสี

พิสูจน์อักษร

: บุญพิสิฐ ศรีหงส์

ออกแบบปก

: KDO Studio

ศิลปกรรม

: เทอดศักดิ์ จงยิ่งศิริ

ฝ่ายบริหารงานพิมพ์

: สุรินทร์ บุระณา

ฝ่ายขาย

: มนูญชา ศิริวงษ์ อุดร ปัญญาชัย

ฝ่ายการตลาด

: ชวิน เฉลิมชัยกิจ อัครคุณฐ ชุมชุม

จัดพิมพ์

: สำนักพิมพ์สุภาพใจ

จัดจำหน่าย

: บริษัท บুদ্ধ จำกัด

๒๑๔ ซอยพระรามที่ ๒ ซอย ๓๘ ถนนพระราม ๒

แขวงบางมด เขตจอมทอง กรุงเทพฯ ๑๐๑๕๐

โทรศัพท์ ๐-๒๔๑๕-๒๖๒๑ www.booktime.co.th

คลิกสั่งซื้อได้ที่

@booktime

คำสอนของ ฮวงโป

คนเรามักคิดว่าต้องไปให้ถึงบางสิ่ง ต้องบรรลุบางอย่าง
ต้องเป็นอีกคนหนึ่งจึงจะพบความสุข

แต่ คำสอนของฮวงโป กลับชี้อย่างตรงไปตรงมาว่า
การแสวงหาตัวเองอาจเป็นสิ่งที่ทำให้เราพลาดความจริง
แก่นของเล่มนี้คือ “จิตหนึ่ง” ความจริงที่อยู่ก่อนการแบ่งแยก
ก่อนความคิดปรุงแต่งและก่อนความพยายามจะเป็นอะไรสักอย่าง

สำหรับผู้ที่ไม่ต้องการคำปลอบใจง่าย ๆ
แต่ต้องการคำสอนที่คมพอจะทำให้หยุด
และเห็นสิ่งที่อยู่ตรงหน้ามาตลอด

อ่านช้าๆ คิดช้าๆ และปล่อยให้ถ้อยคำเหล่านี้ทำงานกับใจ
เพราะบางคำสอนไม่ได้มีไว้ให้จำ
แต่มีไว้ให้ตัดความยึดมั่นที่เราคิดว่าเป็นตัวเรา
ใช้เป็นกระจกส่องความยึดมั่นของตนเอง

สุภาพใจ SukkhapabjaiPUB

กตสอ๑๑๖

AA0376 คำสอนฮวงโป-ปริงญา

www.booktime.co.th

155.-

@booktime